

„Díky, Ameriko!“: dramaturgická analýza Slavností svobody v „nejameričtější“ městě Evropy¹

“Thanks, America!”: A Dramaturgical Analysis of the Liberation Festival
in the “Most American” city in Europe

PETR KRČÁL, VLADIMÍR NAXERA²

Abstract: *The following article aims to provide an interpretation of the annual public occasion called the “Liberation Festival” in Pilsen. The Liberation Festival serves as a celebration of the liberation of Pilsen by the U.S. army. Our paper presents a dramaturgical analysis of this occasion. More specifically, our effort is focused on two main interpretative threads. With respect to the first one (called “the production of discourse”) we analyse the processes of the (re)production of political discourse related to this public occasion. We also identify the main discourse that is typically produced or reinforced during the Liberation Festival. The second interpretative thread is called “the organizational line of the Liberation Festival”. Here, we try to provide examples and identify characteristics of the strategies and practices that can be employed by state apparatuses to present themselves as guarantors of the security of festival goers. Our findings confirm that public ceremonies (like the Liberation Festival) can fulfil the role of a medium that serves to spread actual political discourse, the veneration of actual societal normative order, and a positive portrait of state apparatuses. Our article can thus be viewed as a contribution to the debate on the reproduction of political discourse through public spectacles.*

Keywords: *Dramaturgical Analysis; Liberation Festival; Pilsen; Politicians; Reproduction of Discourse; Security; Symbolic Communication*

---

¹ Text vznikl jako výstup grantu „SGS-2015-015 – Stát a politická moc – vybraná témata aplikované politické teorie“, který byl poskytnut Západočeskou univerzitou v Plzni; zpracování textu bylo podpořeno také z Institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace 2015 Katedry politologie a mezinárodních vztahů FF ZČU.

² PhDr. Petr Krčál, Ph.D. a PhDr. Vladimír Naxera, Ph.D., odborní asistenti, Katedra politologie a mezinárodních vztahů, Fakulta filozofická ZČU v Plzni, Česká republika, Univerzitní 8, 306 14 Plzeň / Department of Politics and International Relations, Faculty of Philosophy and Arts, University of West Bohemia, Czech Republic. Contact: petrkrcal@gmail.com (Petr Krčál); vnaxera@kap.zcu.cz (Vladimír Naxera).

1. Úvodem

„[V] ranních hodinách 6. června 1944 zahájila spojenecká vojska vyloděním v Normandii útok proti jednotkám Wehrmachtu. Den D, den, kdy započala bitva o Normandii, se stal jednou z nejdůležitějších událostí 2. světové války. Moment překvapení, odhodlanost a statečnost vojáků slavily úspěch, začalo osvobození evropského kontinentu, které trvalo až do května 1945. Některé jednotky, které na plážích Normandie bojovaly, došly při své cestě za vítězstvím až do Plzně.“³

„Město Plzeň se díky jedné z nejvýznamnějších historických událostí minulého století, konci II. světové války, která zásadně ovlivnila osudy obyvatel Evropy, ocitlo v ojedinělé pozici. Jako jedno z měst osvobozených v květnu 1945 je posledním skutečným i symbolickým místem, kde skončila cesta spojeneckých vojsk evropským kontinentem. Městem, které symbolicky spojuje Francii, Lucembursko, Belgii a Českou republiku.“⁴

Výše uvedené citáty jsou převzaty z oficiálních internetových stránek plzeňských Slavností svobody a volně ilustrují to, na co budeme v našem textu odkazovat. Cílem naší snahy je předložit čtenáři interpretaci 70. výročí Slavností svobody, které představují každoročně se opakující veřejnou událost, jejímž záměrem je ceremoniální oslava osvobození Plzně spojeneckými vojsky, respektive jednotkami americkými a belgickými. Slavnosti svobody jsou de facto zastřešujícím termínem pro množství parciálních událostí odehrávajících se na různých místech v Plzni v různých dnech. Tematickým pojítkem těchto událostí je právě ceremoniální oslava osvobození Plzně v závěru 2. světové války. Na těchto událostech je na jedné straně přítomno značné množství přihlížejících,⁵ na straně druhé představují partikulární akce v rámci Slavností svobody příležitost jak pro lokální a regionální politické představitele, tak i pro politiky celostátního významu k tomu, aby mohli (re)produkovat diskurzy, které jsou z jejich pohledu signifikantní. Tyto diskurzy souvisely především s oslavou demokratických hodnot a také s vytvářením metafory Ruska jako hrozby a Spojených států jako obránců svobody a bezpečnosti v současném (i minulém) světě. Z tohoto je možné odvodit první interpretační linii, které se budeme v textu držet – v textu se pokusíme rozkrýt procesy diskurzivní (re)produkce témat, která rezonovala ze strany participujících (lokálních a celostátních) politických elit.

Druhou linii je možné odvodit ze skutečnosti, že Slavnosti svobody patří mezi hojně navštěvovanou veřejnou událost. S ohledem na to je logické,

³ Převzato z <http://www.slavnostisvobody.cz/>.

⁴ Převzato z <http://www.slavnostisvobody.cz/slavnosti-svobody/slavnosti-svobody-2012.aspx>.

⁵ Podle odhadů organizátorů se letos všech těchto akcí účastnilo zhruba 180 tisíc jedinců – oproti předchozím ročníkům šlo o výrazný nárůst, který je příkládán jednak tomu, že se jednalo o kulaté výročí, a zároveň tomu, že v roce 2015 byla Plzeň evropským hlavním městem kultury, což zvýšilo například počty turistů.

že ve chvíli konání představují důležitý bod zájmu složek státního aparátu, které se na této události snaží zajistit a udržovat bezpečnost. Z tohoto pohledu se pokusíme v našem textu charakterizovat to, jakými konkrétními způsoby slouží veřejné události typu plzeňských Slavností svobody jako akce, která napomáhá ke konstrukci percepce státních aparátů jakožto garantů bezpečnosti „spořádaných občanů“.

Poslední linií, ve které se budeme při analýze Slavností svobody pohybovat, je možné uvést tvrzením, že srozumitelně a logicky reprodukováná minulost může vést k posilování důvěry společnosti v aktuální hodnotový systém tím, že napomáhá k prezentaci historické návaznosti hodnot, ke kterým se daný politický systém hlásí (srov. Keller 2003: 76). Z tohoto pohledu tak je možné plzeňské Slavnosti svobody vnímat jako veřejnou událost, jejíž symbolický význam spočívá v adorování demokracie prostřednictvím referenčního bodu, kterým je v tomto případě 2. světová válka.

Tuto část úvodu můžeme uzavřít tím, že Slavnosti svobody se pokusíme nahlížet ve třech liniích. Linie týkající se toho, jak konkrétně dochází ze strany přítomných politických představitelů k (re)produkci jimi požadovaného diskurzu (a také reprodukci vlastního politického kapitálu), a toho, jak slouží Slavnosti svobody k symbolickému vyzdvihování demokratických hodnot, můžeme označit jako linii diskurzivní produkce. Linií toho, jakými způsoby napomáhají Slavnosti svobody k utváření percepce státních aparátů jakožto garantů bezpečnosti spořádaných občanů, můžeme nahlížet jako linii organizační.

V rámci partikulárních akcí v rámci Slavností svobody (podrobná interpretace viz níže v textu) ze strany participujících politických představitelů několikrát zaznělo, že Plzeň je určitou výjimkou v českém kontextu, protože velmi silně oslavuje úlohu americké armády.⁶ Důležitost americké armády je patrná i v tom, že v centru Plzně (na Americké ulici⁷) se nachází pomník s názvem „Díky, Ameriko!“, v tom, že v rámci Slavností svobody uvařil plzeňský pivovar speciální

---

⁶ To je, vzhledem k tomu, že Plzeň byla osvobozena americkou armádou, poměrně logickým krokem. Kromě níže zmíněných příkladů můžeme pro ilustraci uvést skutečnost, že se v Plzni nachází celá řada pomníků, pamětních desek atd. spojených s americkým osvobozením (dvě z nich například přímo v budově historické radnice na náměstí Republiky). Tyto pomníky se (společně s objekty starších plzeňských dějin a nově do velké míry také industriálními památkami) staly privilegovanými prostory městské paměti v Plzni (Burzová 2014; Burzová et al. 2013). Zajímavé je také to, že plzeňský hokejový tým má od roku 2009 v klubovém znaku profil indiána, který odpovídá znaku 2. pěší divize armády USA, jež osvobodila Plzeň. Tato divize, která nyní působí v Koreji, užívá daný znak doposud.

⁷ Zde nalézáme další symbolické vyjádření pocty americkému osvobození – jedna z nejrušnějších tepen v centru Plzně nesla po vzniku Československa název Jungmannova, v době protektorátu Bahnhofstraße, po osvobození roku 1945 byla přejmenována na Americkou, po vzniku komunistického režimu na Moskevskou a po jeho pádu se symbolicky navrátila k poválečnému názvu. Tento projev specifické geografie vzpomínání a zapominání, který často souvisí právě s přejmenováváním ulic, je potvrzením důležitosti paměti v postsocialistickém sociálním a politickém životě (Burzová 2014), Plzeň nevyjímaje.

edici piva s americkým chmelem, nebo v tom, že v průběhu oslav byl odhalen pomník generálu Pattonovi, který velel vojsku, jež Plzeň osvobodilo – k tomuto odhalení se dostaneme níže, neboť šlo o jednu z námi analyzovaných akcí. Dobrým příkladem adorování americké armády je také skutečnost, že při odhalování Pattonova pomníku zaznělo ze strany účinkujících, že Plzeň je díky tomu, jakým způsobem rámuje události spojené s jejím osvobozením, „nejameričtější město v Evropě“ (a tato fráze se kontinuálně opakovala i na dalších veřejných událostech napojených na Slavnosti svobody, interpretace viz níže). Hlavním cílem předkládaného textu je snaha o poskytnutí interpretace každoročně se opakujících oslav osvobození v Plzni se zaměřením na Slavnosti svobody v roce 2015 pohledem dramaturgické analýzy. Tento ročník oslav byl specifický tím, že se jednalo o sedmdesáté výročí osvobození Plzně, což se projevilo například i silným zastoupením ústavních a dalších politických činitelů na závěrečné ceremonii (viz níže). V obecném kontextu může tento text přispět zejména k porozumění tomu, jakým způsobem mohou veřejné události sloužit jako nástroj k reprodukci politického diskurzu.

Data, která budeme dále v textu interpretovat, jsme zkonstruovali na základě polozúčastněného pozorování vybraných událostí v rámci Slavností svobody ve dnech 2. až 6. května 2015.⁸ Konkrétně jsme se na Slavnostech svobody věnovali polozúčastněnému pozorování těchto akcí: „Zahájení Slavností svobody Plzeň za účasti válečných veteránů“*, „Odhalení pomníku generála G. S. Pattona“* (oboje 1. května); „Program klubů vojenské historie“, „Prezentace Městské policie Plzeň“ a kulturních akcí na náměstí Republiky (vše 2. května); „Convoy of Liberty“ (3. května); „Plzeň 1945“ (4. května); „Pietní akt u památníku Obětem 2. světové války a padlým československým a spojeneckým letcům“* (5. května); „Vzpomínkový akt u památníku „Díky, Ameriko!““* (6. května).⁹ Hlavní výklad bude postaven na analýze čtyř výše zmíněných událostí označených hvězdičkou – právě na nich byla totiž silná politická účast. Poznatky z dalších událostí budou využity spíše k dokreslení kontextu a podpoření naší argumentace. Druhým zdrojem dat byly rozhovory se zainteresovanými aktéry.¹⁰ Jako vhodný nástroj pro interpretaci dat se nám jeví dramaturgická analýza, která umožňuje redukovat a nahlížet veřejné události jako specifická divadelní představení, jejichž prostřednictvím se snaží různí aktéři navodit a udržet jimi požadované definiční situace (srov. Goffman 1999). Vrátime-li se ke dvěma hlavním složkám slavností, na které v textu zaměřujeme, můžeme konstatovat, že v linii diskurzivní produkce představují hlavní aktéry lokální a celostátní politické elity a ostatní jedinci, kteří se v roli „mluvčích“ prezentovali

⁸ Na tomto místě chceme poděkovat Bc. Lucii Čavojské a Bc. Tereze Špačkové, které nám pomáhaly s tvorbou dat z veřejných událostí.

⁹ Kompletní program viz zde: <http://www.slavnostisvobody.cz/slavnosti-svobody/program/>.

¹⁰ Ti budou v tomto textu z důvodu zachování akademické etiky práce s respondenty plně anonymizováni.

na jednotlivých událostech. V linii organizační jsme za hlavní aktéry považovali příslušníky státní a městské policie.

2. Stručná charakteristika Goffmanova teoreticko-metodologického rámce

V této části textu se zaměříme na stručnou charakteristiku dramaturgické analýzy.¹¹ Teoreticko-metodologický rámec dramaturgické analýzy Ervinga Goffmana je ukotven v pozicích symbolického interakcionismu a sdílí s ním tři vzájemně propojené premisy. První z nich je ta, že jedinci přiřazují skutečnostem specifické významy, podle nichž jednají. Druhou je předpoklad, že specifické významy jsou odvozeny z interakčních procesů. Třetí premisa se týká toho, že obsah významů je upravován v interakčních procesech s ostatními jedinci (viz Blumer 1969). Vycházejí z těchto předpokladů, nahlíží Erving Goffman chování jedinců a jejich prezentace na veřejných událostech jako na pečlivě připravená a naplánovaná divadelní představení. V rámci těchto divadelních představení se snaží aktéři o to, aby navodili a udrželi jimi požadované situační definice, a k podpoření své snahy volí vhodné (pokud možno symbolické) prostředí, datum a kulisy (srov. Goffman 1999).

Při využívání tohoto metodologického rámce je vhodné vycházet z trojí dichotomizace analyzované události. První z nich je rozdělení aktérů přítomných na veřejné události na přihlížející a účinkující. Každá z těchto skupin musí určitým způsobem regulovat své jednání a opírá se o odlišné imperativy. Skupina účinkujících usiluje o nastolení a udržení situační definice; aby tohoto cíle dosáhla, je nezbytné, aby její členové postupovali podle předem daných schémat a dodržovali dramaturgickou ukázněnost a vzájemnou loajalitu. Oproti tomu skupina přihlížejících by měla kontrolovat své reakce na prezentace účinkujících. S ohledem na skutečnost, že obě skupiny jednají podle odlišných regulativů, hovoří Goffman o tom, že si každá ze zúčastněných stran může vytvořit a prosazovat svoji vlastní situační definici (viz Goffman 1966 a 1986). V našem případě se skupina účinkujících skládá z přítomných politických aktérů, kteří se v rámci svých prezentací snažili vytvořit konzistentní definice situace a tím (re)produkovat jimi požadovaný politický diskurz. Účinkující můžeme vnímat jako členy týmu, který budeme v textu označovat jako „politický tým“. Dalšími účinkujícími jsou v naší perspektivě příslušníci státní a městské policie, které v textu budeme zahrnovat pod termín „tým státních aparátů“. V případě týmových prezentací je klíčové to, že všichni členové týmu musí dodržovat předem daná schémata a dávat si pozor na to, aby nepodali takový výkon, který by měl negativní (případně destruktivní) dopad na předkládanou definici situace (viz Goffman 1999).

---

¹¹ Podrobněji například Krčál a Naxera (2011).

Druhou dichotomizací, kterou je nutné brát na analyzované události v potaz, je rozdělení sebe prezentací aktérů do dvou hlavních prostorových regionů, které jsou podle Goffmana (1999: 108) vnímány jako místa „do určitého stupně ohraničené bariérami vnímání“. Tyto regiony jsou v souladu s dramaturgickou analýzou označovány jako jeviště (nebo také přední region) a jako zákulisí (nebo také zadní region). Jeviště označuje taková místa, ze kterých probíhá interakce účinkujících směrem k přihlížejícím. Snahou účinkujících na jevišti je navození zdání toho, že jejich představení naplňuje a zachovává určité normy. Na jevišti se tak odehrává představení mající za úkol předložit a upevnit požadovanou situační definici. K tomuto představení se pojí určité časové a prostorové limity a jeviště disponuje jedním ohniskem vizuální pozornosti (viz Goffman 1999). V rámci námi analyzovaných událostí lze konstatovat, že týmy, které jsou na nich přítomné, odehrávají své situační definice jak na statických jevištích (např. odhalení pomníku generála Pattona, proslovy politiků u pomníku „Díky, Ameriko!“), tak na jevištích dynamických (například průjezd historických vozidel centrem Plzně). Je patrné, že přední region představuje prostor, který je ze strany účinkujících využíván k tomu, aby (re)produkovali jimi požadovaný diskurz. Oproti tomu zákulisí slouží k tomu, aby se zde aktéři připravovali na odehrávání svých rolí v předním regionu. Zákulisí plní v rámci analyzované akce podpůrnou roli ve vztahu k jevišti a jeho účelem je poskytnout zázemí „hereckým týmům“ pro přípravu rolí, které budou sehrávat na jevišti. Z tohoto důvodu by měl být tento prostor vyčleněn ze zorného pole publika (Goffman 1999: 114). Zákulisí na analyzovaných akcích můžeme vnímat jako prostor, kde se účastníci připravují na předkládání situačních definic. Pro účastníky veřejné události představuje zadní region často prostor, kde se scházejí před samotným začátkem veřejné akce; zadní region velmi často zanikne ve chvíli, kdy analyzovaná událost začne a celá se následně přetvoří v přední region.

Třetí dichotomizace analyzované akce vychází z dělení samotných událostí, které v rámci události probíhají. Konkrétně je lze dělit na události hlavní a podružné. Cílem hlavních událostí je předkládání situačních definic. Oproti tomu podružné události slouží jako podpůrné akty k napomáhání předkládání těchto definic a jejich organizační logika podléhá událostem hlavním (viz Branaman a Lemert eds. 1997). V rámci Slavností svobody můžeme hovořit o tom, že hlavní události byly tvořeny například proslovy politiků u pomníku „Díky, Ameriko!“, odhalení pomníku generála Pattona, případně proslovy politiků k počtě válečných veteránů na plzeňském náměstí Míru. Jako podružné události můžeme vnímat expozici dobového kempu armády Spojených států, případně další doprovodný kulturně-zábavný program ve formě reprodukované a živé muziky, doplňkových stánků s občerstvením a suvenýry a podobně.

V souvislosti s představeným teoreticko-metodologickým aparátem dramaturgické analýzy považujeme za vhodné poukázat i na některé limity tohoto přístupu, které lze rozdělit na limity „technické“ a „epistemologické“. Technický

limit může spočívat ve finanční a organizační náročnosti tohoto přístupu, jelikož je nezbytně nutné, aby na pozorované akci bylo přítomné větší množství pozorovatelů (zejména na tak rozsáhlých akcích, jako jsou Slavnosti svobody). Takovýmto pozorováním poté bývá vyprodukována značně rozsáhlá sada dat s různou relevancí, které je v rámci vlastní analýzy a interpretace třeba podrobit selekci a zpracování, což zároveň vytváří první epistemologický problém. Rada dat totiž může nabývat zdání značné relevance a přínosu v kontextu sledované akce, ale v rámci širšího sociálního a politického kontextu se ukazuje jako irelevantní, případně jako triviální. Jak uvádíme níže v textu, v průběhu námi sledovaných událostí došlo ze strany herců k produkci několika různých diskurzů, které byly publikem přijímány. Z pohledu dramaturgické analýzy ovšem je velmi těžko rozlišitelné, zda byl daný diskurz v rámci této akce produkován, nebo byl jen reprodukován a stvrzován diskurz, který si „účastníci (herci i publikum) již přinesli“. S tímto zároveň souvisí další limit, totiž otázka, zda herci opravdu usilují o produkci nového diskurzu, nebo zda je jejich vystoupení možné vnímat jako sémantické konstrukce, kterými herci sami sebe spojují s určitými interpretacemi minulosti, čímž ospravedlňují svojí přítomnost na oslavách a zcela tak naplňují ideu „herce“.¹² Je také možné poukázat na Gouldnerovu kritiku námi zvoleného přístupu. Tato kritika cílí na to, že se jedná o velmi utilitaristický přístup, který je možné uplatnit na analýzu širokého spektra forem jednání (od sledování jednání konkrétního jedince přes veřejné události typů Slavností svobody až po analýzu základních organizačních principů společnosti). Tato tematická „rozkročenost“ pak logicky vede k tomu, že může svádět výzkumníky k interpretaci jimi pozorovaných událostí v podobně tematicky širokém okruhu (viz Gouldner 1970). K dalším kritickým reflexím tohoto přístupu srov. Blumer (1972) a Gouldner (1970).

3. Představení a interpretace vybraných událostí Slavností svobody pohledem dramaturgické analýzy

V této části se zaměříme na představení a interpretaci čtyř výše zmíněných událostí. Tyto akce byly vybrány zejména kvůli tomu, že jde o akce zajímavé pro politickou vědu, což je dáno jednak vysokou přítomností politiků na těchto akcích, zároveň pak podobou přednesených projevů.¹³ Z tohoto hlediska se vybrané události jeví jako jasně vhodnější, než například simulace bojových akcí na nádraží v Plzni-Koterově, koncerty na náměstí Republiky, model vojenského

---

¹² Z pohledu politické vědy toto nepovažujeme za zásadní limit, protože velká část herců se událostí účastní zejména kvůli reprodukci svého statusu, respektive politického kapitálu.

¹³ Politici, zejména komunální, byli přítomni i na dalších akcích, které ovšem nebyly vhodné k analýze – šlo například o kladení věnců u památníku na Chodském náměstí, které proběhlo v tichosti a zcela bez proslovů, nebo o pietní akt se zástupci amerického a belgického velvyslanectví, který se konal u památníkové desky na schodišti v budově radnice a byl neveřejný.

tábora nebo výstava vojenské techniky. Akce stručně charakterizujeme prostřednictvím tří dichotomií, které jsme nastínili v teoretické části. Každou z akcí popíšeme prostřednictvím rozdělení předních a zadních regionů, herců a diváků a konečně hlavních a vedlejších událostí. Zejména druhá dichotomie je velmi zajímavá, jelikož u některých z těchto akcí existuje po léta dodržovaný princip, který ze zástupců města se jich účastní, případně kteří vládní činitelé jsou zvaní atd., což nám potvrdil i jeden ze zainteresovaných aktérů, s nímž jsme vedli rozhovor. Po představení akcí bude následovat interpretace diskurzivní produkce.

Poslední výše uvedená dichotomie je v tomto případě do jisté míry specifická, protože nahlédneme-li na celé Slavnosti svobody, které sestávaly z řady akcí propojených společnou tematikou, jako na jeden celek, můžeme všechny čtyři zmíněné akce jako takové označit za akce hlavní, jelikož přímým způsobem sloužily k oslavě konce války, osvobození Plzně, vzdání úcty padlým vojákům a podobně. Na rozdíl od naší interpretace významu událostí byl však pohled jednoho ze zainteresovaných aktérů výrazně odlišný. Ten v rámci oslav vymezil několik druhů akcí a důvodů jejich konání – v první řadě šlo o akce sloužící jako program a servis pro americké válečné veterány participující na osvobození, kterých se oslav každoročně účastní celá řada, a jejich rodinné příslušníky, dále o jakousi nostalgickou složku spojenou s činností military klubů (šlo o simulaci vojenského tábora, přehlídky bojové techniky atd.) a nakonec o akce vedlejší a doprovodné (což byly jednak koncerty a zároveň protokolární část sestávající z proslovů, kladení věnců atd.). Ačkoli tuto protokolární část – ať už vzdání památky prostřednictvím pietních aktů a kladení věnců nebo pronášení proslovů majících reprodukovat určitý diskurz – považoval také za důležitou, podružnost těchto akcí odvozoval zejména ze skutečnosti, že zájem veřejnosti o tyto akce je mizivý. Zatímco průjezdu konvoje historických vozidel přihlíželo zhruba dvacet až třicet tisíc lidí, závěrečnému vzpomínkovému aktu za přítomnosti vysokých ústavních činitelů „pouze“ několik set lidí a pietnímu aktu na náměstí Míru věnovalo pozornost pouze několik desítek osob. Z naší analytické perspektivy ovšem jednoznačně o hlavní události jde, jelikož mají přímou vazbu na téma oslav a díky politickému charakteru událostí a pronášením projevů dochází k jasnému rámování předkládané situace a reprodukci určitého diskurzu. Z našeho pohledu jde o akce hlavní a podíváme-li se na každou z těchto akcí zvlášť, můžeme dále identifikovat různě znatelné rozlišení hlavních a vedlejších událostí v rámci každé z těchto akcí.

Linii týkající se (re)produkce politického diskurzu můžeme navázat poukazem na rozdílnost ve vnímání důležitosti událostí v rámci Slavností svobody. Z pohledu politické teorie jsme označili za hlavní události právě takové, které slouží k (re)produkci požadovaného diskurzu (viz výše). Pokud se pokusíme poskytnout interpretaci projevů, které na analyzovaných událostech zazněly, lze začít konstatováním, že projevy, které byly předneseny, můžeme považovat optikou analýzy diskurzu (srov. Fairclough 2004) za stavební kameny, které

napomáhají k produkci a upevňování diskurzu požadovaného ze strany přítomných „herců“, tedy členů přítomného politického týmu.

Než přistoupíme k interpretaci dílčích vybraných událostí, shrňme stručně celý průběh Slavností svobody. V rámci námi pozorovaných událostí jsme nezaznamenali žádné snahy o symbolické narušování předkládaných definic a produkovaného diskurzu. Lze konstatovat, že předkládané situační definice ze strany politických týmů byly v souladu s očekáváním přítomných diváků, a obsah a forma diskurzivní (re)produkce ze strany účinkujících politických reprezentantů tak byly přihlížejícími vnímány jako legitimní (srov. Weber 1998). Z logiky věci byli na velké části událostí napojených na Slavnosti svobody přítomni váleční veteráni, kteří se účastnili osvobození Plzně. Na základě pozorování jsme ale nabyli dojmu, že jejich úlohu a funkci v rámci parciálních událostí můžeme interpretovat v intencích toho, že participující váleční veteráni plnili kromě jejich symbolické funkce také funkci určitých kulís. Jejich přítomnost lze proto vnímat tak, že představovali integrální součást – rekvizitu – divadelních představení, která byla v rámci Slavností svobody odehrávána.¹⁴

Největší pozornosti přihlížejících diváků se těšil průjezd vojenských vozidel centrem města.¹⁵ V naší perspektivě můžeme tuto akci označit jako podružnou událost, jelikož napomáhala k tomu, aby do místa konání akce přitáhla co největší počet diváků a nasměrovala tak jejich pozornost i k méně divácky atraktivním událostem, čímž de facto plnila roli podružné události v tom významu, v jakém o ní hovoří Erving Goffman (srov. 1966). Zajímavou roli v rámci této události (ale i některých ostatních) plnili distributoři vlajek. V rámci Slavností svobody byly distribuovány státní vlajky USA, České republiky a Belgie.¹⁶ S poukazem na to konstatujeme, že celkový průběh slavností můžeme považovat za vhodný příklad posilování uměle vybudovaných tradic, jak o tom hovoří Hobsbawm a Ranger v úvodní kapitole sborníku *The Invention of Tradition* (1992).

I přes to, že se jednalo ze své povahy o vedlejší událost, můžeme i zde nalézt určité symboly statusové reprodukce účastníků akce. Ty lze hledat v tom, že například v jednom z vozidel v průvodu seděl plzeňský zastupitel Petr Náhlík, případně v tom, že skoro na konci události byl umístěn balkón, na kterém se nacházel moderátor události a vybraní hosté; pod balkónem jsme zahlédli

---

¹⁴ Naši interpretaci válečných veteránů jako specifických rekvizit můžeme ilustrovat například na tom, že jednou z dominantních akcí v rámci kulturního programu na Náměstí republiky byl zinscenovaný příjezd válečných veteránů. Ti přijížděli na náměstí v dobových vozidlech a byli jmenovitě představováni moderátorem akce. Druhý příklad můžeme spatřovat v tom, že na zahajovacím ceremoniálu byl ze strany politických představitelů teatrálně vítán a objímán zástupce veteránů.

¹⁵ Tzv. „Convoy of Liberty“ projíždějící dne 3. 5. 2015. Kolonu běžně tvoří kolem 150 vozidel, ve výročním roce 2015 jich bylo ovšem kolem 350, včetně aktivní techniky české a americké armády (Česká televize 2015).

¹⁶ Belgická vlajka se ale netěšila velkému zájmu ze strany přihlížejících, protože byla z jejich strany často zaměňována za vlajku Německa („Nechápu, proč tady rozdávají německý vlajky.“).

politiky Marka Ženíška a Miroslava Kalouska. Analyticky relevantní bylo také samotné rámování této podružné události ze strany zainteresovaného aktéra, který hovořil o tom, že on osobně (jako reprezentant radnice a politik) vnímá tuto událost jako hlavní, která právě napomáhá tomu, aby Slavnosti svobody navštívil co největší počet účastníků, a naopak události, na nichž docházelo k reprodukci politického diskurzu, označoval až jako sekundární. Tímto došlo de facto k prohození role událostí v tom smyslu, v jakém je nahlížíme my perspektivou Ervinga Goffmana a jak je nahlíží zainteresovaný aktér.

Pokud hovoříme o vedlejších událostech navázaných na Slavnosti svobody, můžeme ještě stručně zmínit kontinuální expozici dobového kempu americké armády v Křížkových sadech. Expozici dobového kempu navštěvovalo poměrně značné množství diváků, a bylo zajímavé zaměřit se na jejich reakce, které můžeme sumarizovat do dvou hlavních linií na základě četnosti jejich výskytu. První linie úzce souvisela s tím, o čem budeme podrobněji pojednávat při interpretaci dílčích událostí – ze strany značné části přihlížejících docházelo k symbolickému propojování událostí spojených s osvobozením Plzně se současným mezinárodně-politickým vývojem. Konkrétně docházelo k tomu, že v rámci této linie reakcí byla ze strany přihlížejících často stavěna paralela ke vztahu Ukrajiny a Ruska. K tomuto docházelo i v rámci oficiálních proslavů (viz níže), a můžeme tak tvrdit, že jeden z (re)produkovaných diskurzů („Rusko je bezpečnostní hrozba pro Evropu“), byl ze strany přihlížejících přejat nebo stvrzen. Druhou linií častých reakcí ze strany přihlížejících pak můžeme spatřovat v tom, že docházelo k symbolickému propojování vztahu mezi USA a osvobozením a k reprodukci specifické mytopoezie týkající se toho, že USA (podle reakcí přihlížejících) představují určitý symbol svobody spojený jak s osvobozením Plzně, tak se současným kontextem („USA jsou symbolem minulé i současné svobody“).

Než se přesuneme k interpretaci dílčích akcí a způsobu, jakým na nich docházelo k (re)produkcí požadovaného diskurzu, můžeme konstatovat, že v rámci Slavností svobody jsme identifikovali dvě hlavní metafory, které se vinuly i v rovině diskurzivní produkce. Přijmeme-li pohled George Lakoffa a Marka Johnsona (2002: 16), že metafory v epistemologické a ontologické rovině „strukturují naše vnímání, myšlení a konání“, je možné konstatovat, že vykreslování Ruska jakožto hrozby pro evropskou bezpečnost a portrétování USA jakožto symbolu svobody představují stěžejní body rámuující celkové vyznění Slavností svobody. Jak jsme již nastínili v závěru části a teoreticko-metodologickém konceptu, v silách dramaturgické analýzy jako takové není rozlišit, zda je daný diskurz produkován v rámci této události, nebo zda si účastníci daný diskurz osvojili již před započítáním akce a na místě jej dále reprodukují a posilují. To znamená, že dramaturgická analýza může vést k opomenutí toho, že diskurz, respektive výše uvedené metafory jako součásti analyzovaného diskurzu, nemusely být ze strany přihlížejících přejaty, ale mohlo

dojít k tomu, že byly sdíleny a do námi sledovaného kontextu tedy již byly přineseny a v něm veřejně manifestovány. Limitem zvoleného přístupu je tak to, že jen složitě dokáže rozlišit zkušenosti (respektive názory, normy, hodnoty atd.), které si účastníci, tedy zejména diváci, přinesou s sebou, od těch, které si osvojí na místě. Přesto je ale tento přístup při studiu diskurzu užitečný, jelikož z našeho pohledu nešlo pouze nebo primárně o to, zda je na akci vytvářený nový diskurs; důležité bylo i to, zdali dochází k jeho reprodukci.

a. Zahájení Slavností svobody Plzeň za účasti válečných veteránů

První námi analyzovanou událostí bylo „Zahájení Slavností svobody Plzeň za účasti válečných veteránů“ počáteční den slavností. Zahájení se odehrálo v Borském parku ležícím mimo centrum města. V parku byla rozmístěná vojenská technika, zejména dobová americká vozidla, organizovaná příslušníky military klubů z různých zemí, přítomná byla ale i jednotka americké armády. Stranou od této techniky se nacházelo pódium a několik stánků s občerstvením (přítomnost pódia i stánků tuto akci odlišovala od dvou následujících akcí). Tato akce probíhala v roce 2015 poprvé. Přední region byl tvořen zastřešeným pódium, na kterém byly proneseny proslovy zástupců města a také jednoho z veteránů. Za součást tohoto regionu je možné považovat i řady židlí pod pódium, které byly vyhrazeny právě pro veterány. Zadní region se nalézal těsně vedle pódia a byl dobře viditelný. Mezi hlavní aktéry odehrávající politické role v předním regionu této události můžeme počítat primátora města Martina Zrzaveckého a jeho prvního náměstka Martina Baxu, kteří pronesli proslovy, dále pak jednoho ze zástupců veteránů, který taktéž vystoupil. Kromě těchto politiků byli na akci přítomni další politici lokální i celostátní (například náměstkyně primátora Eva Herinková, poslanci Marek Ženíšek [zvolený za Plzeň] a Miroslav Kalousek), kteří v průběhu akce postávali v zadním regionu nebo procházeli mezi návštěvníky, na akci ovšem nijak neparticipovali a ani nebyli oficiálně představeni nebo přivítáni; nebylo je tak možné považovat za účinkující. V rámci třetí dichotomie byl hlavní událostí příjezd amerických a belgických veteránů a jejich rodin v dobových vojenských vozidlech (veteráni byli v průběhu celé této události využíváni spíše jako rekvizity než jako účinkující¹⁷), dále pak pronesené proslovy a jejich přivítání, přičemž vše spojené s veterány bylo doprovázeno potleskem všech přítomných, kterých dle našich odhadů bylo několik set, nejvíc ze všech sledovaných akcí (s výjimkou průjezdu konvoje historických vozidel). Tuto návštěvnost je možné přičítat jednak přítomnosti veteránů, dále pak přítomnosti bojových vozidel (a také občerstvení), což potvrzuje výše zmíněný pohled zainteresovaného aktéra, který za hlavní považoval akce spojené s veterány a historickými vozidly, a to právě kvůli většímu zájmu návštěvníků.

---

¹⁷ S výjimkou jednoho z nich, který pronesl proslov.

První vystoupil primátor města Plzně Martin Zrzavecký, jemuž jakožto „hostiteli“ oslav připadla čest pronést zahajovací proslov Slavností svobody. Ten zahájil živelným gestem (respektive pokud přijmeme argumentaci Ervinga Goffmana, můžeme tvrdit, že se jednalo o předem připravený herecký akt evokující pocit spontánnosti), a sice že si odložil stranou podklady s připraveným projevem a začal hovořit spatra, což nezapomněl publiku oznámit. V projevu diskurzivně propojil konec druhé světové války s konstatováním, že od osvobození Plzně (a následného konce války) nebyla v Evropě přes sedmdesát let válka (respektive že Evropa žije právě díky Američanům již sedmdesát let v míru).¹⁸ Toto konstatování se opakovalo i v dalších projevech Martina Zrzaveckého. Kromě obvyklých a očekávaných frází¹⁹ nezaznívala v projevech na této události žádná další vyjádření, na jejichž základě bychom mohli identifikovat proces diskurzivní produkce. Co se ale týče reprodukce statusů přítomných hostů, je vhodné poukázat na to, že zahajovací ceremoniál Slavností svobody, který „otevřel“ svým projevem primátor Plzně Martin Zrzavecký, mohl vést k (re)produkci jeho statusu právě tím, že byl protokolárně situován do role hostitele celé několikadenní události. Z hlediska tvorby a rozšiřování diskurzu požadovaného ze strany účinkujících byly zajímavější následující tři události.

b. Odhalení pomníku generála G. S. Pattona

V ten samý den proběhla i druhá sledovaná akce, „Odhalení pomníku generála G. S. Pattona“ v centru Plzně v nově upraveném parkovém prostoru, v sousedství budovy Divadla Josefa Kajetána Tyla. Tato akce byla z pohledu přítomných politiků i pronesených proslovů daleko zajímavější, zájem publika byl však daleko nižší než u první zmiňované akce. Ani tato akce v dřívějších ročnících neproběhla, nelze tudíž vysledovat jakékoli zvyklosti určující relevanci, pořadí a rozestavení účinkujících. Přední region byl tvořen prostranstvím před pomníkem. Zadní region, ve kterém se například připravovali lidé ke kladení věnců, byl opět umístěn viditelně ihned vedle regionu předního. Pomyslné hlediště tvořilo celé okolí předního a zadního regionu, od nichž bylo oddělené červenobílou páskou. Na akci participovali mimo jiné zástupci policie včetně policie městské, dále pak zástupci Sokola, armádní kapela a přítomni byli i někteří veteráni (ti všichni, s výjimkou složek státního aparátu, opět v roli rekvizit). Z přítomných členů politického týmu byli jmenovitě představeni primátor města Zrzavecký, místopředsdkyně Senátu Miluše Horská, dále poslanec Evropského parlamentu

---

¹⁸ Pokud se podíváme na události navázané na rozpad Jugoslávie, případně na současný konflikt na Ukrajině, můžeme hovořit o tom, že dané prohlášení bylo spíše politickým argumentačním gestem než vyjádřením nekontroverzního faktu.

¹⁹ Za obvyklé a očekávané fráze označujeme takové, které se týkaly přivítání veteránů a návštěvníků akce, poděkování za osvobození a podobně.

Jiří Pospíšil (pochází z Plzně), jeden z náměstků hejtmána a také přítomný vnuk generála Pattona. Další politici byli představeni nejmenovitě („vítáme přítomné členy Poslanecké sněmovny a Senátu PČR“). Mezi ně patřila například senátorka Milada Emmerová, která se nacházela přímo v části předního regionu, kde probíhal slavnostní akt, dále senátor a starosta jedné z plzeňských městských částí Lumír Aschenbrenner nebo poslanci Marek Ženíšek a Miroslav Kalousek, kteří se sice nacházeli v páskou odděleném prostoru, ovšem mimo hlavní dění. Další přítomní politici nebyli představeni ani přivítáni – například zcela stranou mimo oba zmíněné regiony stál na okraji hlediště bývalý plzeňský primátor Pavel Rödl. Proslovy pronesli zejména primátor města, místopředsedkyně Senátu, dále pak zástupkyně americké ambasády, vnuk generála Pattona a nakonec jeden z autorů pomníku. V souvislosti se třetí dichotomií můžeme konstatovat, že obě části události – jak odhalení pomníku a kladení věnců, tak pronesení proslovů – lze považovat za události hlavní.

Jak je z výše uvedeného patrné, odehrávalo v rámci slavnostního odhalení pomníku generála G. S. Pattona své politické role značné množství politických představitelů. Stejně jako u předchozí události jsme i zde toho názoru, že jmenovité představování²⁰ relevantních herců můžeme vnímat jako nástroj, který slouží k sémantickému zvyšování (resp. udržování) statusového postavení takto představovaných aktérů politického spektaklu. I nejmenovitě uvítání členové politického týmu se nacházeli ve VIP prostoru, který můžeme považovat za jeden z předních regionů této události, jelikož samotnou přítomnost těchto politických představitelů lze vnímat jako součást divadelního představení politického karnevalu Slavností svobody.

Na této události také zazněla věta z názvu článku, kdy místopředsedkyně senátu hovořila o tom, že Plzeň je „nejameričtější město v Evropě“. Na toto prohlášení sémanticky navázala zástupkyně amerického konzulátu, která prohlásila, že Česká republika je pevným americkým spojencem v rámci Severoatlantického společenství. Toto propojování České republiky a Spojených států jakožto pevných partnerů se objevovalo v proslovech pravidelně. Zmínil se o tom například i Martin Baxa, a to v kontextu skutečnosti, že Plzeň je proamerické město a Česká republika pro Spojené státy klíčový společenec.

c. Pietní akt u památníku Obětem 2. světové války a padlým československým a spojeneckým letcům

---

²⁰ To je samozřejmě projevem etikety a reifikací ceremoniálních procedur. A to, který politický reprezentant bude na jaké dílčí akci přítomen, vychází podle jednoho ze zainteresovaných aktérů z tradice – tedy, že osoby zaujímající určité posty se tradičně objevují na partikulárních složkách slavností (např. primátor na zahájení, náměstek na pietní akci na Náměstí Míru, vysocí ústavní činitelé na pietní akci u pomníku „Díky, Ameriko“ a podobně).

Třetí sledovanou akcí byl „Pietní akt u památníku Obětem 2. světové války a padlým československým a spojeneckým letcům“ na náměstí Míru v Plzni. Tato událost měla dvě části – první (hlavní) spočívala v pietním aktu u památníku v centru náměstí Míru. Poté byly položeny věnce ještě u památníku padlým letcům, který je umístěn v parku na okraji náměstí; vzhledem k marginálnímu významu se této části věnovat nebudeme.

Mezi námi analyzovanými akcemi je tato první, která se opakuje každoročně a je tudíž možné vysledovat i jisté zvyklosti. Tou hlavní je nepřítomnost primátora města. Ačkoliv jsou celé slavnosti organizovány přímo městem, tato akce probíhá v režii Českého svazu bojovníků za svobodu a dle informace poskytnuté zainteresovaným aktérem jde o akci, která je vedením města považována za podružnou, z čehož vyplývá mimo jiné právě nepřítomnost primátora – město bývá na tomto pietním aktu zastoupeno jeho náměstkem či náměstkyní. Stejně tak je součástí tradice přítomnost zástupců leteckých sil a také Sokola a Svazů bojovníků za svobodu, kteří (například členové Sokola ve stejnokrojích a s prapory) dotvářeli kulisu události, čímž opět (společně s veterány) plnili funkci rekvizit.

Podíváme-li se na rozlišení regionů, je v tomto případě velmi jednoduché – přední region byl tvořen prostranstvím před památníkem, kde probíhaly proslovy a kladení věnců. Na okraji tohoto regionu hrála Kapela 35. pěšího pluku Plzeň. Zadní region, ve kterém postávali političtí představitelé v době, kdy se neúčastnili proslovů nebo kladení věnců, se nalézal bezprostředně vedle regionu předního a nenucené a uvolněné chování politiků v tomto regionu (telefonování, vzájemné bavení atd.) tak bylo přihlížejícím dobře viditelné. Nalézalo se dokonce ve stejném zorném úhlu jako region přední. Hlediště tvořily řady plastových laviček uprostřed náměstí, přední lavičky byly vyhrazeny pro veterány. Přejdeme-li k druhé dichotomii, za hlavní účinkující můžeme označit několik členů politického týmu. Šlo zejména o trojici zástupců plzeňského magistrátu – prvního náměstka primátora Martina Baxu a dále řadové náměstkyni Pavla Kotase a Evu Herinkovou. Zde je zajímavé zmínit, že výsadní postavení prvního náměstka bylo stvrzeno například skutečností, že k pietnímu aktu náměstci přistupovali ve striktním pořadí: Jako první šel Martin Baxa a za ním ve dvojici zbylí náměstkové, stejně tak Martin Baxa jako jediný z přítomných náměstků přednesl projev. Další projev přednesl náměstek hejtmana Plzeňského kraje mimo jiné pro oblast Plzeň jako Evropského hlavního města kultury 2015 (a zároveň starosta Tachova) Jiří Struček. Pietního aktu se v roli vedlejších herců účastnili i další političtí představitelé, například senátor za obvod Cheb Miroslav Nenutil nebo náměstek hejtmana Plzeňského kraje Ivo Grüner, poslanec Marek Ženíšek a někteří další. Policii v roli vedlejších herců zmíníme (stejně jako v případě dalších sledovaných akcí) v samostatné části. V rámci třetí dichotomie můžeme konstatovat, že hlavní událostí byl pietní akt (kladení věnců) a pronesení proslovů, vedlejší událostí pak živá hudba doprovázející událost.

Obdobně jako předchozí události je možné tuto událost interpretovat v intencích oslav „antitotality“. Jednak bylo zdůrazňováno to, že ukončení druhé světové války vedlo ke svržení totalitního režimu, který však byl v Československu nahrazen jinou totalitou – komunistickou. Toto směřování komunistického režimu s totalitním režimem, byť po celé trvání jeho existence jistě totalitním nebyl (srov. Linz 2000), je v české společnosti a v českých médiích poměrně běžné. Pietního aktu na náměstí Míru se účastnilo poměrně malé množství přihlížejících, a to navzdory skutečnosti, že zde bylo přítomné značné množství politických reprezentantů (jak v roli herců, tak v roli přihlížejících). Na začátku akce byli jmenovitě představení přítomní političtí reprezentanti (z nichž ale byla většina pro průběh ceremonie naprosto irelevantní, protože se na ní nepodíleli), což opět můžeme interpretovat v intencích zvyšování jejich symbolického statusu. Událost zahájil Martin Baxa, který ve svém proslovu diskurzivně propojoval celebrowané události se současnými bezpečnostními výzvami pro Evropu, přičemž v tomto bezpečnostním diskurzu rámoval jako jednu z akutních hrozeb pro Evropu Rusko a jeho jednání. Konkrétně poukázal na skutečnost, že „suverénní území Ukrajiny je jejím sousedem, putinovským Ruskem znovu mocensky oklešťováno a rozdělováno. Můžeme se sice donekonečna dohadovat o tom, co je příčinou tohoto konfliktu, avšak faktem, který se nedá obejít, je to, že suverénní Ukrajina přišla zřejmě navždy o část svého území, poloostrov Krym, a její další, východní část je v podstatě anektována.“²¹

Jakožto další stavební kameny diskurzu produkovaného v rámci této události můžeme vnímat i varování před tím, abychom nezapomněli na události z roku 1939 a 1968. Dále také skutečnost, že ve svém projevu poukázal na to, že o svobodu a demokracii musíme stále bojovat. Toto vymezování ve vztahu k Rusku bylo patrné i u některých přihlížejících, kteří se mezi sebou bavili o tom, že „je škoda, že jste [Američané] nedojeli až do Prahy“. V obdobné linii byla vedena i argumentace ve speciálu České televize věnovanému Slavnostem svobody, kde jeden z přítomných historiků hovořil o tom, že Američané přinášeli svobodu, zatímco Rusové byli motivováni imperialistickými pohnutkami (Česká televize 2015).

Dalším vystupujícím byl Jirí Struček, jehož projev jsme vnímali jako pietnější: v rámci jeho proslovu opakovaně zaznívalo poděkování veteránům, respekt k obětem a podobně, a z hlediska (re)produkce diskurzu tak tento projev označujeme spíše jako ceremoniální. Posledním aktérem tohoto ceremoniálu byl příslušník Svazu bojovníků za svobodu, který kromě ceremoniálních a pietních záležitostí hovořil o tom, že Plzeň opakovaně blokuje výstavbu nového památníku obětem 2. světové války a padlým letcům, což lze vnímat jako určité narušení „týmové hry“ účinkujících. To může podle Goffmana představovat potenciální

---

²¹ Následně Martin Baxa na svém facebookovém profilu umístil fotografii z akce s komentářem, že dnes v rámci Slavností svobody promluvil o ruském nebezpečí pro Evropu.

problém při předkládání situačních definic ze strany hereckého týmu, jelikož se tak může narušovat argumentační a kognitivní ucelenost celé akce v očích přihlížejících.²² V případě týmových prezentací je klíčové, aby všichni členové týmu dodržovali předem daná schémata a dávali si pozor na to, aby nepodali takový výkon, jenž by měl destruktivní dopad na předkládanou definici situace (Goffman 1999: 40).

d. Vzpomínkový akt u památníku „Díky, Ameriko!“

Poslední akce, vzpomínkový akt u památníku „Díky, Ameriko“, měla ze všech sledovaných událostí největší počet účinkujících, tedy členů politického týmu. Akce u tohoto památníku, který se nachází v centru města na rušné křižovatce Klatovské třídy a Americké, probíhá každoročně. Pravidelně dochází k obdobným dopravním omezením (uzavře se jeden pruh Klatovské, na který zejména přijíždí autobus s veterány, a celá horní část Americké, kde jednak stojí diváci a zároveň zde parkují auta hostů a řečníků, policie a podobně). Každoročně také dochází k vystoupení řady politických představitelů, ať již zástupců města, kraje nebo vlády (pravidelně se účastní některý z ministrů, případně ministři pocházející z Plzně a okolí – vzhledem k sedmdesátému výročí se roku 2015 výjimečně účastnil předseda vlády), obou parlamentních komor (pravidelně se účastní předseda alespoň jedné z nich, dále pak poslanci a senátoři zvolení za region) či amerického velvyslanectví. Akce probíhala na prostranství v blízkosti památníku; celá oblast, ve které probíhala ceremonie (jak přední, tak zadní region), byla oddělena páskou, za kterou neměli diváci přístup (s výjimkou novinářů, příbuzných amerických a belgických veteránů a dalších hostů). Předním regionem, tedy jevištěm, bylo zejména vybudované kryté podium, na němž (opět jako rekvizity) seděli veteráni a stáli političtí představitelé, kteří se s projevy střídali u mikrofonu. Druhou částí jeviště byl prostor okolí památníku, kde byly kladeny věnce. Zadní region, který se nalézal v prostoru za krytým podiem, byl pro část hlediště (při čelním pohledu na podium) zakrytý, ale z jiných částí dobře viditelný. Jako zadní region do velké míry fungovala i část podia, jelikož bylo patrné uvolněné chování představitelů ve chvílích, kdy se přímo nezapojovali do dění. Mezi herci bychom našli zejména politické představitele. Pořadatelem byli jmenovitě představeni premiér města Plzně Martin Zrzavecký, předseda Poslanecké sněmovny Jan Hamáček, předseda vlády Bohuslav Sobotka, první místopředseda Senátu Přemysl Sobotka, ministr vnitra Milan Chovanec (který byl zvolený za Plzeň),²³ ministr obrany Martin Stropnický, ministr kultury Daniel

²² Linie vzájemného vymezování mezi představiteli města a zástupcem Svazu pokračovala i v rámci provedených rozhovorů se zainteresovaným aktérem, který projevy tohoto člena Svazu označoval za „sáhodlouhé a nudné“.

²³ Nicméně ministr Chovanec v danou chvíli na podiu přítomen nebyl, což doprovázely rozpačité pohledy a komentáře dalších politických představitelů. Na pódiu tak docházelo k výše zmíněnému

Herman, velvyslanec USA Andrew Shapiro, velvyslankyně Belgie Françoise Gustin, velvyslanec Slovenska Peter Weiss a další zástupci diplomatického sboru; dále nejmenovitě členové obou parlamentních komor, opět jmenovitě poslanec Evropského parlamentu Jiří Pospíšil, hejtman Plzeňského kraje Václav Šlajs, plzeňský biskup František Radkovský, rektor Západočeské univerzity v Plzni Miroslav Holeček, zástupce kanceláře prezidenta republiky (nejmenovitě), zástupci Ústavního soudu (nejmenovitě), dále zástupci ozbrojených sil, členové rady Plzeňského kraje, náměstci primátora Plzně a členové rady města Plzně (všichni nejmenovitě). S proslovem jako první vystoupil primátor města, po něm předseda Poslanecké sněmovny, předseda vlády, první místopředseda Senátu, dále americký velvyslanec, hejtman Plzeňského kraje a zástupce amerických veteránů. Poté proběhlo kladení věnců. V roli vedlejších aktérů působila řada policistů, zástupců armády, Sokola atd. V rámci třetí dichotomie můžeme konstatovat, že hlavními událostmi byl vzpomínkový akt a pronesení proslovů, vedlejšími událostmi vystoupení armádního orchestru a další atrakce pro diváky, například přelet armádních letadel.

Tato událost představuje asi nejoficiálnější akci proběhnuvší v rámci Slavností svobody. Tomu odpovídala i přítomnost vysokých ústavních činitelů a znatelná přítomnost složek státního aparátu. Místo konání bylo ze všech stran ohrazeno a bylo tak nepřístupné přihlížejícím. Oproti předchozí analyzované akci můžeme hovořit o tom, že zde byl jasně vymezený specifický „mocenský region“, do kterého měli přístup pouze aktivní účastníci politického představení (herci a rekvizity). Diváci byli z tohoto prostoru vyjmuti. Stejně jako na předchozí události i zde byli jmenovitě vítáni přítomní účastníci, kteří měli vyhrazené místo na jevišti, a z nichž naprostá většina ale neparticipovala formou projevu a jejich participace spočívala pouze v přítomnosti na jevišti. Jejich jmenovité představení opět mohlo vést ke zvyšování jejich symbolického statusu. Díky tomu, že jejich participace byla omezena na pouhou účast, je lze považovat za specifické rekvizity sehrávaného divadelního představení. Z přednesených projevů nás nejvíce zaujal projev Andrewa Shapira (a to jak z hlediska formy, tak obsahu) a Bohuslava Sobotky. Andrew Shapiro poukázal na to, že bychom měli mít na paměti, že američtí vojáci byli z naprosté většiny mladí kluci, kteří byli daleko od domova a přijeli osvobodit malou zemi, která byla z jejich pohledu velmi daleko. Nepřišli proto, aby zemi obsadili, ale osvobodili. To dle naší interpretace stavělo subtilní paralelu k dění na Ukrajině, kdy poselstvím tohoto projevu byla de facto teze, že by zbytek Evropy neměl ignorovat to, co se děje na Ukrajině. Evropa by měla být jednotná, a to nejen v otázce Ukrajiny. Po dramaturgické stránce zahájil Shapiro celou akci tím, že sestoupil jako jediný z přítomných herců k publiku a začal rozdávat odznáčky s americkou vlajkou, což sklidilo u přítomného

---

uvolněné chování ze strany aktérů, které by v předním regionu dle Goffmana (1999) nemělo být přítomno.

obecenstva velmi kladný ohlas. Shapirovo vystoupení tak bylo v souladu s metaforou o tom, že USA jsou symbolem svobody, a to jak z historické perspektivy, tak i v současném kontextu.

Bohuslav Sobotka se ve svém projevu snažil diskurzivně mírnit sémantické vykreslování Ruska jako bezpečnostní hrozby pro Evropu (viz předchozí projevy a reakce značné části přihlížejících). Hovořil o tom, že bychom neměli zapomínat, že se bojů o osvobození Československa aktivně zapojovali i ruští a ukrajinští vojáci (což zmínil i první místopředseda Senátu Přemysl Sobotka). Toto prohlášení s ohledem na vyznění plzeňských Slavností svobody zaznělo vůbec poprvé.

Z hlediska formy nás také zaujal projev Jana Hamáčka, který jako jediný z přítomných politických herců hovořil na prvním místě směrem k válečným veteránům v angličtině, čímž byl de facto jediným účinkujícím, který nevyužíval přítomné veterány jako rekvizitu, ale jako hlavní subjekt slavností. Ve svém projevu pokračoval ve vymezování se vůči minulému režimu, když konstatoval, že Plzeň „[...] coby největší město osvobozené americkou armádou bývala orgánům minulého režimu apriorně podezřelá.“²⁴ Americké tanky přivezly do Plzně svobodu, nicméně trvalo desítky let, než se jejich odkaz naplnil. Stejně jako jiní (Američané) pomáhali na konci války Československu, bude nyní Česká republika jako pevný článek NATO pomáhat ke svobodě jiným.

Jako poslední ze členů politického týmu vystoupil hejtman Plzeňského kraje Václav Šlajs, který poukázal zejména na důležitost euroatlantických struktur. „Dnes žije vyspělá Evropa, Českou republiku nevyjímaje, sedmdesát let v míru. Toto je zásluha evropské integrace a my Češi máme zajištěnou v historii největší bezpečnost díky začlenění do euroatlantických struktur – NATO a Evropské unie.“ Dále zdůraznil, že v současném komplikovaném světě ovšem není mír nic samozřejmého – vojenské konflikty vznikají tam, kde nefungují sociálně ekonomické systémy, tam, kde není svoboda a demokracie nebo kde existuje náboženská, národní nebo rasová nesnášenlivost. V závěru projevu poděkoval americkým osvoboditelům.²⁵

Posledním, co nás zaujalo, byl fakt, že přítomní herci poměrně rychle a neobratně vystupovali ze svých rolí, čímž mohli snížit celkové vyznění tohoto vzpomínkového aktu. Pokud přijmeme Goffmanovo tvrzení, že účinkující mají sklony nabízet pozorovatelům dojem, který je různými způsoby zidealizovaný

---

²⁴ Skutečnost, že byla Plzeň osvobozena americkou armádou, nebyla součástí oficiální režimní „pravdy“, obdobné slavnosti tedy neprobíhaly. Skutečnost, že se slavnosti v polistopadovém období konají v poměrně velkolepém pojetí, přičítal jeden ze zainteresovaných aktérů právě tomu, že se osvobození před rokem 1989 veřejně oslavovat nesmělo.

²⁵ Toto poděkování, stejně jako řada dalších konstatování v průběhu jeho proslovu, je částečně zarážející vzhledem ke skutečnosti, že RSDr. Václav Šlajs býval za komunistického režimu politicko-ideologickým pracovníkem armády, což dalo vzniknout kontroverzím a protestním peticím při jeho zvolení do funkce hejtmana.

(1999: 36), je možné konstatovat, že vizuální přeplněnost pódia politickými herci a zejména rozdíl v jejich „odehrávání“ situační definice a „odehrávání“ sebe sama mohl vést k tomu, že zidealizovaný dojem z vystoupení bude ve výsledku snížen. Narážíme zejména na to, že v průběhu ceremoniálu se přítomní herci, kteří zrovna „neodehrávali“ své role u mikrofonu, mezi s sebou bavili a nedodržovali tak etiku této akce. Nejvíce patrné to bylo v okamžiku, kdy zazněla státní hymna. Ve chvíli, kdy začala hrát hymna (nejprve americká, poté česká), se všichni herci na pódiu (resp. v mocenském regionu jako celku) „přepnuli“ do ceremoniálního módu (přestali mezi sebou komunikovat, nahlížet do mobilních telefonů). Jakmile ale hymna skončila, tak se opět mezi s sebou začali bavit, sledovat tablety a podobně, čímž opět vystoupili ze svých odehrávaných rolí.

4. Organizační linie Slavností svobody

Pokud se posuneme od linie diskurzivní produkce k dalšímu záměru našeho textu, pokusíme se reflektovat, jakým způsobem mohou veřejné události typu Slavností svobody sloužit k tomu, že jejich prostřednictvím napomáhají státní aparát k utváření svého obrazu jakožto garantů bezpečnosti „spořádaných občanů“ – tedy přihlížejících těchto akcí. V rámci událostí typu Slavností svobody se složky státního aparátu soustředí na zachování veřejného pořádku a ochranu bezpečnosti přítomných přihlížejících. Tuto organizační linii jsme zahrnuli proto, že je nedílnou součástí Slavností svobody a toho, jakým způsobem na tyto slavnosti nahlížíme. Podstatné je nejen organizační zajištění a jeho pojetí jako součásti hraného představení s policisty v roli vedlejších herců, ale také reprodukce požadovaného diskurzu.

Nejsilnější přítomnost složek státních aparátů byla na událostech „Convoy of Liberty“ a na vzpomínkovém aktu poslední den slavností. U ostatních akcí byly tyto složky státního aparátu zastoupeny spíše sporadicky (viz výše v části představující analyzované akce) a na většině akcí byla přítomna jedna hlídka městské policie, která ji monitorovala (většinou v rámci rutinní pochůzkové činnosti). První výraznější policejní přítomnost jsme zaznamenali až v pozdních odpoledních hodinách na kulturních akcích na náměstí Republiky, kde se vyskytovali příslušníci městské i státní policie. Výrazná policejní přítomnost byla na události „Convoy of Liberty“. Příslušníci policie byli na akci přítomni už zhruba hodinu před jejím začátkem. Jednalo se zejména o dopravní policisty, kteří na místě řídili uzávěru silnice a dopravní opatření. Poté, co konvoj vyrazil, jsme se začali přesouvat jeho směrem. Se zmenšující se vzdáleností od centra města se začala policejní přítomnost zvyšovat. Kromě dopravní policie zde byly přítomny i klasické hlídky státní a městské policie. Zhruba v polovině trasy průvodu (u náměstí T. G. Masaryka) byly postavené železné bariéry oddělující účastníky konvoje od přihlížejících. Toto souvisí s tím, že bylo třeba vytyčit jasnou

hranici mezi týmem „herců“, kteří se hrávali svá představení, a přihlížejícími akce, pro které bylo toto představení určeno (srov. Goffman 1999). Od tohoto bodu směrem k začátku konvoje žádné zábrany oddělující konvoj od přihlížejících nebyly. To je možné nahlížet jako další opatření vedoucí k produkci bezpečnosti jedinců přítomných na této události, poněvadž v tomto bodě velmi razantně narostl počet přihlížejících (a ruku v ruce s tím i počet příslušníků státní a městské policie).

Pietní akce 5. května se účastnilo přibližně 150–200 diváků. S ohledem na to (a také na skutečnost, že na této události participovaly lokální politické elity) zde byla výrazná policejní přítomnost. V průběhu akce jsme si všimli smíšených hlídek státní a městské policie, jež pravidelně obcházely prostory pietní události. Dále byli na akci přítomni příslušníci dopravní policie, v zadním regionu této akce (v prostorech za objektem památníku, které nebyly z hlediště vidět) se nacházeli příslušníci městské policie Plzeň v zásahovém vybavení. Mezi přihlížejícími se také pohybovali minimálně dva policisté v civilu, kteří monitorovali jejich jednání.

Nejdůležitější oficiální akcí v rámci Slavností svobody byl pietní akt u pomníku na Americké třídě, jenž ukončoval několikadenní slavnosti. Oficiálnímu charakteru akce (na niž byly přítomny státní politické elity) odpovídala i přijatá bezpečnostní opatření. Celý prostor konání akce byl vyloučen z dosahu veřejnosti a byl zde určen specifický „mocenský region“, kde se nacházely přítomné politické elity. Tento prostor byl zevnitř hlídán kombinovanými hlídkami státní a městské policie a ochrannou službou politiků. Kvůli tomu, že tato akce vedla k dopravním omezením na dvou frekventovaných komunikacích, nacházeli se zde i příslušníci dopravní policie. Na zajištění bezpečnosti se podílely také kombinované hlídky nacházející se mimo uzavřený „mocenský region“. Kromě klasických policejních hlídek zde byly přítomny i minimálně dvě hlídky policistů v civilu, kteří monitorovali jednání přihlížejících a kontrolovali podezřelé formy chování. Když jsme se zaměřili na činnost těchto složek, všimli jsme si toho, že jejich pozornost je věnována faktorům, které na ně působily podezřele. Na podezřelé jednání upozorňovaly uniformované příslušníky složek státního aparátu („Ten chlapík vzadu s igelitkou, teď jde od nás, jděte ho zkontrolovat.“).

Logiku jednání týmu státních aparátů v rámci tohoto druhu veřejných událostí nám objasnil i rozhovor se zainteresovaným aktérem, který hovořil o tom, že „opatření mají samozřejmě preventivní nádech. Musíme dát víc lidí do ulic, aby se prostě nekradlo, aby se nic neničilo, aby se zabránilo dopravnímu kolapsu. S tím vším se musí počítat. Takže to je v podstatě taky prevence – ať dopravní, nebo prevence kriminality, nějakých drobnějších krádeží.“ „Ve velkém množství lidí si nevšimnete, že vás tam někdo okrádá. Tak je potřeba, aby ti četníci tam chodili a dělali tu kulisu toho úřadu, který to tam dohlíží.“ Tým státních aparátů se na akcích tohoto typu snaží vytvořit „tu iluzi těch modrejch lidí, že jsou všude vidět.“ Toto jednání má preventivní charakter a lze ho vnímat jako jeden z faktorů

odpovídajících snaze o konstrukci percepce státních aparátů jakožto ochránců bezpečnosti přihlížejících na veřejných akcích. Jeden ze zainteresovaných aktérů se k problematice nasazování složek státních aparátů na tento typ akce vyjádřil v tom smyslu, že konkrétní zajištění události je plně v jejich gesci, ale že se jedná o taková opatření, která nemají vliv na strukturu a dramaturgii plánovaných událostí. Pro státní aparáty představují Slavnosti svobodu a na ně navázaná opatření více méně rutinní činnost.

5. Namísto závěru – propojení dílčích interpretačních linií

Jak již bylo zmíněno, v textu jsme se snažili interpretovat plzeňské Slavnosti svobody ve třech dílčích liniích. Konkrétně se jednalo o to, jakým způsobem mohlo na těchto veřejných událostech docházet k (re)produkci požadovaného diskurzu ze strany politického týmu. Dále jsme se zaměřili na to, jakými konkrétními praktikami si mohli přítomní političtí herci zvyšovat svůj sociální status. Poslední linie směřovala k interpretaci toho, jakým způsobem mohou takovéto veřejné události sloužit k navozování obrazu státních aparátů jakožto ochránců bezpečnosti přihlížejících, a tím tak upevňovat svoji legitimitu v očích veřejnosti.

V textu jsme se snažili dále poukázat na fakt, že i přes to, že sémanticky a diskurzivně byla vyzdvihována úloha válečných veteránů, ve skutečnosti na ně bylo možné nahlížet spíše jako na rekvizity a součásti představení, než jako na subjekty oslav. Z organizačního hlediska jsme se také zaměřili na to, že při výběru politických herců na parciálních událostech podléhá tento výběr ustáleným postupům a odvíjí se mimo jiné od pozice představitelů v rámci hierarchie vedení města (či jiných úrovní), čili od politického statusu. Účast a vystoupení na akci pak tento status dokáže dále zvyšovat či upevňovat. Slavnosti svobody můžeme nahlížet jako událost, která napomohla 1) k reprodukci legitimacy státních aparátů; 2) ke konstrukci nebo rozšiřování požadovaného diskurzu; a 3) ke zvyšování nebo upevňování symbolických statusů herců.

Vrátíme-li se k metaforám uvedeným v úvodu textu („Rusko je bezpečnostní hrozba pro Evropu“ a „USA jsou symbolem minulé i současné svobody“), je patrné, že v rámci interpretativní části analýzy se tyto metafory ukázaly jako platné a jako něco, co bylo reprodukováno všemi/většinou přítomných členů politického týmu (byť je při tomto konstatování třeba připomenout limity, které vyplývají ze zvoleného teoreticko-metodologického rámce – viz výše).²⁶ Tyto metafory často splývaly dohromady a Rusko bylo představováno jako potenciální bezpečnostní problém, který může a má být řešen pouze za spoluúčasti USA, tedy v rámci pevného euroatlantického společenství. Stejně jako byla v souvislosti

---

²⁶ Jeden ze zainteresovaných aktérů dokonce v rámci rozhovoru sdělil, že reprodukci diskurzu Ameriky jako osvoboditele a šířitele míru a pozitivních hodnot považuje za svoji povinnost politického činitele.

s koncem války zdůrazněna rozdílnost amerických vojáků, kteří přicházeli jako osvoboditelé, a vojáků sovětských, kteří byli nástrojem Stalinovy imperialistické politiky, je za pomoci obdobné dichotomie interpretována i současná americká a ruská zahraniční politika – ruské intervence jsou stále rámovány jako projev imperialismu, ty americké jako šíření míru a svobody.

Zajímavou otázkou při výzkumu založeném na dramaturgické analýze je také to, zda ze strany pořadatelů proběhlo představení dle předem připravovaného scénáře, tedy zda nedošlo k určitým dramaturgickým selháním. Z výše uvedeného je patrné, že týmy herců i přihlízejících v podstatě sehrávaly očekávané role. Připravená dramaturgická linie byla zachována i díky tomu, že ze strany publika nedošlo k žádnému zásadnímu pokusu o narušení scénáře a herci předkládané situace. Drobná dramaturgická selhání projevující se například výše zmíněnými případy, kdy herci na jevišti vystupovali ze svých rolí, neměla na význam událostí jakékoli dopady. Lze ale konstatovat, že k určitému dramaturgickému nesouladu došlo z pohledu očekávání relevantních aktérů a nás jako výzkumníků. Tento nesoulad se projevil ve výše zmíněném odlišném hodnocení významu akcí. To ve výsledku můžeme identifikovat jako jeden z dalších limitů využití námi zvoleného přístupu.

Náš text je možné uzavřít krátkou notickou týkající se možností dalšího výzkumu v této oblasti. Plzeňské Slavnosti svobody máme v plánu sledovat v delším časovém horizontu a pokusit se následně propojit data vytvořená prostřednictvím dramaturgické analýzy s daty, která budeme konstruovat pomocí strukturovaných a polostrukturovaných rozhovorů se zainteresovanými aktéry. Přitom se domníváme, že z dlouhodobé perspektivy je zajímavé to, zda se bude nějakým způsobem zásadně měnit (re)produkovaný diskurz ohledně těchto slavností. Dále jsme toho názoru, že dramaturgická analýza se i přes některé výše zmíněné limity osvědčila jako teoreticko-metodologický aparát, jehož optikou je možné nahlížet veřejné události, a to zejména díky možnostem jejich redukce do podoby divadelních představení, které se vždy řídí specifickým scénářem, a to navzdory skutečnosti, že některé analyzované události se snažily navodit dojem spontánnosti.

Zároveň je možné určitým způsobem zobecnit zjištění získaná v našem výzkumu, který tak přinesl poznatky týkající se nejenom konkrétní pozorované události. Souhlasíme s Goffmanem v tom, že pravidla chování na veřejných událostech mohou mít značnou vypovídající hodnotu o nastavení obecnějších pravidel fungování celé společnosti (Goffman 1966: 3–4). Podobný názor zastává i Jiří Šubrt (2001: 243): „Jakékoli organizované společenství lze podle Goffmana studovat dramaturgickým přístupem, tedy z hlediska ovládnutí dojmů v dané instituci.“ Jedna z linií, ve kterých lze náš výzkum zobecnit, se tedy týká toho, že analýza veřejných událostí může sloužit jako nástroj k interpretaci celospolečensky platných norem a pravidel. Zároveň je možné zobecnit i kontext týkající se ideologického pozadí, se kterým souvisí schopnost navodit pocit

sounáležitosti mezi členy společnosti a státním aparátem (Eagleton 2007: xxii). Z tohoto pohledu je tak možné provázat náš přístup s kritickým studiem konceptu ideologie. Tento pohled hovoří o tom, že „politická pravda je série událostí organizovaných do podoby masivní populární události“ (Badiou 2012: 85). A Slavnosti svobody představují právě jednu z těchto událostí, které je možné takto nahlížet jako nástroj pro šíření požadované ideologie (a na ní navázaných parciálních diskurzů). Výstupy z dramaturgické interpretace Slavností svobody je také možné přenést na obecnou rovinu legitimacy daného hodnotového řádu. Tento vztah mezi sérií parciálních veřejných událostí a strukturální legitimitou lze nahlížet jednak tak, jak byl naznačen výše v textu, a zároveň je možné tento vztah přenést na obecnou rovinu. S ohledem na charakter analyzovaných akcí, jež z velké části nabíraly podoby Hobsbawmovo konstruování národních tradic (Hobsbawm a Ranger 1992), lze konstatovat, že jejich forma a obsah mohly vést k posilování strukturální legitimacy díky tomu, že národní identita je obecně hodnotou politického života s nejsilnější legitimitou (srov. Anderson 2008: 18). A jelikož pro legitimitu daného hodnotového systému je důležité její normativní nastavení (Beetham 1991: 6), je možné vrátit se obloukem k možnostem dramaturgické analýzy pro výzkum legitimacy.

Pokud se pokusíme zasadit náš text do širší výzkumné tradice, můžeme odkázat na celou řadu výzkumů, které řeší různá témata optikou podobnou té naší. Využití dramaturgické analýzy nalézáme u celé řady témat s politologií příliš nesouvisejících, ale na druhou stranu existuje široké spektrum textů řešících prostřednictvím Goffmanova aparátu témata výsostně politologická. Variabilita zkoumaných témat, která lze uchopit tímto aparátem, je značná. To můžeme ilustrovat prostřednictvím některých zpracovaných témat. V českém prostředí může jít o některé naše další výzkumy související s dramaturgickým uchopením oslav výročí Slovenského národního povstání (Krčál a Naxera 2011 a Naxera a Krčál 2016), případně o text zabývající se několika provázanými tématy – komunální politikou, reprodukcí sociálně vědního vědění formou konferencí a neonacistickými demonstracemi (Lupták a Krčál 2016). Ostatně demonstrace bývají optikou dramaturgické analýzy uchopovány poměrně často (Rosental 2013, Krčál 2015). Tento přístup bývá využit také například při výzkumu politických debat (například v rámci předvolební kampaně v amerických prezidentských volbách v roce 2004 – viz Brown 2005) nebo lze poukázat na časté užití této analýzy v rámci výzkumu problematiky sociálního začleňování (Sohrabi a Farquharson 2015 nebo Ryan 2011). Z tohoto namátkového výčtu zpracovaných témat je patrné, že je možné identifikovat jeden stěžejní prvek procházející napříč tématy – veřejně prezentované formy lidského jednání (od demonstrací přes prezidentské volby až k integraci menšin), z čehož plyne relevance studia lidského jednání ve vztahu k politické vědě a možnost jeho uchopení prostřednictvím dramaturgické analýzy. Tím se ostatně vracíme k tomu, co již bylo řečeno – že totiž pravidla organizace a jednání ve veřejném prostoru

mají vypovídající hodnotu ve vztahu k normativnímu nastavení společnosti jako celku.

Literatura a prameny

- Anderson, Benedict (2008): *Představy společnosti: Úvahy o původu a šíření nacionalismu*. Praha: Karolinum.
- Badiou, Alain (2012): *The Rebirth of History. Times of Riots and Uprisings*. London: Verso.
- Beetham, David (1991): *The Legitimation of Power*. Houndmills: Palgrave.
- Blumer, Herbert (1969): *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Berkley: University of California Press.
- Blumer, Herbert (1972): „Action vs. Interaction: Relations in Public – Microstudies of the Public Order by Erving Goffman.“ *Society* 9: 50–53.
- Branaman, Ann a Charles Lemmert (eds.) (1997): *The Goffman Reader*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Brown, Robert E. (2005): „Acting Presidential. The Dramaturgy of Bush Versus Kerry.“ *American Behavioral Scientist* 49 (1): 78–91. DOI: 10.1177/0002764205279397
- Burzová, Petra, Dvořáková, Ilona, Hejnal, Ondřej, Růžička, Michal a Laco Toušek (2013): „Paměť a prostor: Reprezenční strategie společnosti vzpomínání v postindustriálním městě.“ *Sociální studia/Social Studies* 10 (4): 107–126.
- Burzová, Petra (2014): *Politika polověřejnosti. Narativní analýza sporů o demolici Domu brůzy u Radbuzy*. Brno: Doplněk.
- Česká televize (2015): „Tanky a šeríky: Slavnosti svobody v Plzni vyvrcholily přehlídkou.“ Převzato z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1525312-tanky-a-seriky-slavnosti-svobody-v-plzni-vyvrcholily-prehlickou> [ověřeno ke dni 10. 1. 2016].
- Eagleton, Terry (2007): *Ideology. An Introduction*. London: Verso.
- Fairclough, Norman (2004): *Analyzing Discourse. Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Goffman, Erving (1966): *Behavior in Public Places*. New York: The Free Press.
- Goffman, Erving (1986): *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Goffman, Erving (1999): *Všichni hraje divadlo. Sebe prezentace v každodenním životě*. Praha: Ypsilon.
- Gouldner, Alvin W. (1970): *The Coming Crisis of Western Sociology*. New York: Basic Books.
- Hobsbawm, Erik a Terence O. Ranger (eds.) (1992): *The Invention of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Keller, Jan (2003): *Nedomyslená společnost*. Brno: Doplněk.
- Krčál, Petr a Vladimír Naxera (2011): „Veřejné akce jako divadelní představení.“ *Středoevropské politické studie* 13 (1): 1–23.
- Krčál, Petr (2015): *Problematika legitimacy ve společnosti po neoliberální revoluci* (nepublikovaná disertační práce). Plzeň: ZČU.
- Lakoff, George a Mark Johnson (2002): *Metafora, kterými žijeme*. Brno: Host.
- Linz, Juan (2000). *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.

- Lupták, Eubomír a Petr Krčál (2016): „Možnosti využití dramaturgické analýzy v politologii.“ (manuskript).
- Naxera, Vladimír a Petr Krčál (2016): „Obrazy ne-bezpečnosti v projevech slovenských politiků.“ *Politics in Central Europe* 12 (1S) (v tisku).
- Program Slavností svobody*. Převzato z <http://www.slavnostisvobody.cz/slavnosti-svobody/program/> [ověřeno ke dni 12. 12. 2015].
- Rosental, Claude (2013): „Toward a Sociology of Public Demonstrations.“ *Sociological Theory* 31 (4): 343–365. DOI: 10.1177/0735275113513454
- Ryan, Louise (2011): „Moslim Women Negotiating Collective Stigmatization.“ *Sociology* 45 (6): 1045–1060. DOI: 10.1177/0038038511416170
- Slavnosti svobody*. Převzato z <http://www.slavnostisvobody.cz/slavnosti-svobody/slavnosti-svobody-2012.aspx> [ověřeno ke dni 12. 12. 2015].
- Sohrabi, Hadi a Karen Farquharson (2015): „Social Integration of Australian Muslims: A Dramaturgical Perspective.“ *Journal of Sociology* 2015: 1–16. DOI: 10.1177/1440783314562415
- Šubrt, Jiří (2001): „Dramaturgický přístup Ervinga Goffmana. K českému vydání Goffmanovy knihy Všichni hrajeme divadlo.“ *Sociologický časopis* 37 (2): 241–249.
- Z Normandie až do Plzně*. Převzato z <http://www.slavnostisvobody.cz/> [ověřeno ke dni 12. 12. 2015].
-

“Thanks, America!”: A Dramaturgical Analysis of the Liberation Festival in the “Most American” City in Europe

SUMMARY

The aim of this text is to introduce to the reader an interpretation of the 70th anniversary of the Freedom Celebrations – an annual event devoted to the ceremonial celebration of the liberation of the City of Pilsen by allied American and Belgian forces. The Freedom Celebrations are *de facto* an umbrella term for a number of individual events taking place in various areas in and around Pilsen on various days. These events are joined together thematically by the ceremonial celebration of Pilsen’s liberation at the end of the Second World War. They host a large number of observers and are also an opportunity for local, regional, and national political representatives to produce (or reproduce) discourses that are, from their standpoints, significant. These discourses are primarily connected to the celebration of democratic values and with the creation of metaphors for Russia as a threat and the United States as the defender of freedom and security in the present (and past) world. From this, we can infer the first interpretational thread that we will follow in the text, as we attempt to uncover the discursive processes behind the production (or reproduction) of themes invoked by the participating (local and national) political elites.

The second thread can be inferred from the fact that the Freedom Celebrations are a public event with a substantial number of observers. With this in mind, it is logical that these celebrations are an important focus for law enforcement agencies which attempt to

ensure and maintain security at this event. From this perspective, the paper attempts to characterize the specific ways in which these elements serve public gatherings such as Pilsen's Freedom Celebrations as an event that helps to construct the perception of the state apparatus as the guarantor of the security of its "orderly citizens". The final line that we follow in our analysis of the Freedom Celebrations can be introduced by stating that a coherently and logically reproduced past may serve to strengthen a society's trust in the current value system by helping to present the historical interconnectedness of the values to which a given political system adheres. From this point of view, Pilsen's Freedom Celebrations can be perceived as a public event, the symbolic meaning of which lies in the veneration of democracy via a certain reference point, i.e. in this case the Second World War.

The data that we interpret in the text have been constructed on the basis of semi-participant observations of selected events during the Freedom Celebrations from 2nd to 6th May, 2015. The second source of data was interviews with the actors involved. As a suitable tool for the interpretation of data, we chose Erving Goffman's dramaturgy analysis, which allows us to reduce and view public events as specific theatrical performances in which various actors attempt to evoke and maintain their preferred definitions of the situation. If we return to the two primary targets of our focus, we can argue that with respect to the thread of discourse production, the main actors are the local and national political elites and other individuals who make presentations at individual events in the role of "speaker". With respect to the organizational thread, we view the representatives of the national and municipal police as the main actors.

In this text, we also attempt to highlight that, although the role of war veterans is semantically and discursively accentuated, in reality these individuals can be perceived more as props or elements of the performance than as subjects of the celebrations. From an organizational perspective, we also focus on the fact that the selection of political actors in individual events is subject to fixed methods and is based on the positions of the representatives in the hierarchy of the leadership of the city (or at other levels) or on their political status. Participation in, and public appearances at such events can then heighten or solidify this status. The Freedom Celebrations can be perceived as an event that has fostered 1) the reproduction of the legitimacy of state apparatuses; 2) the construction or spread of the required discourse; and 3) the heightening or strengthening of the symbolic statuses of the actors involved.

If we return to the previously mentioned metaphors ("Russia as a security threat to Europe" and "the USA as a symbol of past and present freedom"), it is evident that, according to the interpretative part of the text, these metaphors have proven to be valid in the sense of being reproduced by all or a majority of the present political representatives (the "political team"). These metaphors have often merged, and Russia has been presented as a potential security problem that can and should be dealt with only with the co-participation of the USA, i.e. in a strong Euro-Atlantic alliance. Just as American and Soviet soldiers were portrayed differently in central Europe at the end of the war – Americans as liberators, Russians as tools of Stalin's imperialist ambitions – a similar dichotomy is used to interpret present American and Russian foreign policy: Russian interventions are still framed as manifestations of imperialism, while American interventions are framed as manifestations of the spread of peace and freedom.